

Рошко С.М.

*кандидатка філологічних наук,
доцентка кафедри міжнародних економічних відносин
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Гошівська Т.Б.

*магістрантка
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Roshko Svitlana

*Candidate of Philological Sciences, Associate professor
Senior Lecturer at the Department of International Economic Relations
State University "Uzhhorod National University"*

Hoshivska Tetiana

*Master Student
State University "Uzhhorod National University"*

ТЕНДЕНЦІ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Анотація. У статті проаналізовано основні тенденції діяльності міжнародних підприємств на світовому ринку високотехнологічної продукції. Розглянуто вплив інноваційних та цифрових технологій на розвиток галузі, зокрема, роль штучного інтелекту, великих даних та автоматизації. Висвітлено процеси інтернаціоналізації бізнесу, зростання конкуренції, екологічної відповідальності та стійкого розвитку. Особливу увагу приділено викликам регуляторного характеру і кібербезпеки. Наголошено на необхідності постійного інвестування у дослідження і розробки для збереження конкурентоспроможності. Визначено, що ефективне використання інновацій, адаптація до нових умов і активна співпраця з іншими учасниками ринку стануть ключем до успіху у високотехнологічному секторі. Результати дослідження підкреслюють важливість адаптації підприємств до швидко змінюваних умов глобального ринку.

Ключові слова: високотехнологічна продукція, високотехнологічні товари, інновації, інноваційна економіка, інновації промисловості, розвиток високотехнологічної сфери.

Вступ та постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації світовий ринок високотехнологічної продукції набуває дедалі більшого значення, оскільки інновації стали ключовим фактором економічного зростання та конкурентоспроможності. Підприємства, що працюють у цій сфері, зіштовхуються зі швидкими технологічними змінами, зростанням конкуренції, необхідністю адаптації до регуляторних та екологічних вимог. Водночас, зростає попит на високотехнологічні рішення у різних галузях, таких як інформаційні технології, біотехнології, робототехніка та зелена енергетика. Однак розвиток цих підприємств супроводжується низкою викликів, включаючи високу вартість наукових досліджень і розробок, проблеми з комерціалізацією інновацій, геополітичні ризики та залежність від глобальних ланцюгів постачання. Таким чином, аналіз тенденцій діяльності міжнародних підприємств на світовому ринку високотехнологічної продукції є актуальним завданням, яке дозволить визначити ключові фактори успіху, напрями розвитку та можливі стратегії для зміцнення їх позицій на глобальному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тенденції розвитку міжнародних підприємств у сфері

високотехнологічної продукції привертають дедалі більшу увагу науковців, оскільки цей сектор стає ключовим рушієм глобальної економіки. Значний внесок у вивчення цієї тематики зробили такі дослідники, як Шостак Л. В., Коваленко Л. П., Кораблінова І. А., Єрмак С. О. та інші. Дослідження Шостак Л. В. [5] зосереджене на аналізі стратегій виходу міжнародних корпорацій на нові ринки, що демонструють високий попит на інноваційні рішення. Автор акцентує увагу на значенні адаптації бізнес-моделей до специфіки локальних ринків, підкреслюючи важливість інтеграції цифрових технологій для досягнення конкурентних переваг. Коваленко Л. П. [3] досліджує вплив технологічних кластерів на розвиток міжнародного ринку. Її праці висвітлюють роль кооперації між підприємствами різних країн у створенні інноваційних продуктів, що дозволяє зменшити витрати на дослідження та розробки. У роботах Кораблінової І. А. [2] детально розглядається вплив державної політики на розвиток високотехнологічного сектору. Авторка аналізує підтримку інноваційних підприємств через субсидії, податкові пільги та програми міжнародного партнерства, що сприяють зміцненню позицій держав

на глобальному ринку. Єрмак С. О. [1] досліджує динаміку змін попиту на високотехнологічну продукцію в умовах посилення глобальної конкуренції. Його роботи демонструють залежність успішності підприємств від здатності швидко впроваджувати нові технології та адаптуватися до змін у споживчих очікуваннях. Таким чином, праці зазначених авторів формують наукове підґрунтя для подальшого вивчення ринку високотехнологічної продукції, що дозволяє краще зрозуміти механізми його розвитку та прогнозувати майбутні тенденції.

Метою статті є дослідження тенденцій діяльності міжнародних підприємств на світовому ринку високотехнологічної продукції.

Результати дослідження. Світовий ринок високотехнологічної продукції є одним із найбільш динамічних і швидко зростаючих сегментів глобальної економіки. Високотехнологічна продукція включає не лише фізичні товари, а й послуги, які базуються на передових наукових розробках та сучасних технологіях. Серед основних галузей, що складають цей ринок, можна виділити інформаційні технології, біотехнології, авіакосмічну промисловість, робототехніку, зелену енергетику, нанотехнології та інші. Розвиток цих секторів має великий вплив на економіку і соціальні процеси у всьому світі, сприяючи зростанню нових індустрій та створенню інноваційних продуктів, що змінюють повсякденне життя. Однією з основних характеристик цього ринку є постійне впровадження новітніх інновацій, що дозволяють підприємствам підтримувати конкурентоспроможність і задовольняти вимоги споживачів. Високотехнологічні компанії змушені постійно інвестувати в наукові дослідження і розробки, щоб розширювати асортимент продукції та вдосконалювати існуючі технології. При цьому важливими факторами успіху є швидка адаптація до змінюваних умов ринку, прогнозування нових технологічних тенденцій та інтеграція інновацій у виробничі процеси [1, с. 95].

Незважаючи на значні можливості, які відкриває високотехнологічний ринок, підприємства стикаються і з низкою серйозних викликів. До них відносяться: зростаюча конкуренція, регуляторні вимоги, а також необхідність вирішення проблем у сфері кібербезпеки, захисту інтелектуальної власності та екологічної відповідальності. Крім того, високий рівень інвестицій, необхідних для розвитку нових продуктів, може бути стримуючим фактором для малих і середніх підприємств. З іншого боку, великі корпорації, здатні інвестувати значні ресурси, мають можливість зміцнювати свої позиції на світовому ринку і розширювати сферу діяльності на міжнародному рівні. Таким чином, високотехнологічний ринок є дуже перспективним і в той же час складним сегментом, де підприємства мають як великі можливості для зростання, так і суттєві ризики. Успіх у цьому секторі залежить від здатності компанії швидко реагувати на нові технологічні виклики, ефективно впроваджувати інновації та співпрацювати з іншими учасниками ринку. Окрім того, важливою умовою успішної діяльності є готовність

підприємств до глобальних змін та адаптація до нових умов, які з'являються внаслідок технологічних і соціальних трансформацій [3, с. 11].

Однією з ключових тенденцій є зростання впливу цифрових технологій на діяльність підприємств. Штучний інтелект, великі дані, Інтернет речей (IoT), блокчейн і хмарні обчислення стають основними драйверами розвитку високотехнологічних компаній. Ці технології дозволяють підприємствам не лише створювати нові продукти, а й оптимізувати внутрішні процеси, підвищувати ефективність управління і забезпечувати вищу якість послуг. Сучасні підприємства активно впроваджують автоматизацію виробництва та управління ланцюгами постачання, що дозволяє їм швидше адаптуватися до змін попиту і знижувати виробничі витрати. Наприклад, компанії у сфері електроніки використовують автоматизовані системи для проектування та тестування нових моделей продукції, скорочуючи час виходу на ринок.

Ще однією важливою тенденцією є інтернаціоналізація діяльності підприємств. Глобалізація дозволяє високотехнологічним компаніям розширювати ринки збуту, розміщувати виробничі потужності у різних країнах, оптимізувати логістичні процеси. Великі корпорації, такі як Apple, Samsung, Tesla, створюють складні глобальні ланцюги постачання, що охоплюють десятки країн. Водночас, цей процес створює певні ризики, зокрема залежність від окремих регіонів або постачальників, що може спричинити перебої у виробництві через геополітичні конфлікти чи природні катаклізми. У відповідь на ці виклики компанії починають диверсифікувати свої постачання та створювати регіональні хаби.

Сучасні підприємства високотехнологічної сфери дедалі більше орієнтуються на принципи стійкого розвитку. Екологічна відповідальність і соціальні аспекти стають важливими складовими стратегій бізнесу. Зростання попиту на «зелені» технології, такі як відновлювані джерела енергії, електромобілі, енергоефективні рішення, стимулює розвиток відповідних галузей. Наприклад, компанії, що працюють у сфері відновлюваної енергетики, активно інвестують у розробку нових видів акумуляторів та інших технологій для зберігання енергії. Крім того, високотехнологічні підприємства зосереджуються на скороченні вуглецевого сліду своїх виробництв і продуктів, що дозволяє їм не лише відповідати міжнародним стандартам, а й задовольняти потреби екологічно свідомих споживачів.

Із розвитком високотехнологічного ринку посилюється і конкуренція. Нові гравці, включаючи стартапи, швидко впроваджують інноваційні ідеї, часто конкуруючи з великими корпораціями. Цей процес стимулює технологічний прогрес, проте вимагає від підприємств постійного інвестування в дослідження і розробки (R&D), щоб залишатися конкурентоспроможними. Крім того, на ринку відзначається збільшення числа злиттів і поглинань, які дозволяють компаніям укріплювати свої позиції, об'єднувати технологічні ресурси та розширювати

клієнтську базу. Наприклад, у сфері напівпровідників об'єднання компаній дозволяє знижувати витрати на виробництво і прискорювати розробку нових продуктів.

Одним із серйозних викликів для високотехнологічних підприємств є посилення регуляторних вимог у різних країнах. Це стосується як стандартів безпеки продукції, так і правил захисту даних, таких як GDPR у Європейському Союзі. Невідповідність цим вимогам може призвести до штрафів та втрати репутації. Ще одним важливим аспектом є зростаюча загроза кіберзлочинності. Високотехнологічні компанії стають головними цілями для хакерів, що може призвести до витоку даних, порушення виробничих процесів і фінансових втрат. У зв'язку з цим підприємства активно інвестують у кібербезпеку і розробляють нові методи захисту своїх систем [3, с. 12].

Характеристику соціальної складової рушійних сил інновацій на прикладі провідних світових високотехнологічних компаній представлено в табл. 1.

Як свідчать дані таблиці 1, компанія Google активно впроваджує соціальні мережі та відкрите співробітництво, зокрема створюючи коворкінгові простори з елементами краудсорсингу. Apple

зосереджена на використанні краудсорсингу та краудфандингу, тоді як Microsoft інтегрує у свою діяльність коворкінг, краудсорсинг і краудфандинг.

Володіння унікальними компетенціями забезпечує цим компаніям значні конкурентні переваги, що дозволяє їм залишатися на лідерських позиціях у міжнародних рейтингах (див. табл. 2).

Як видно з таблиці 2, показники ринкової капіталізації компанії Google становили 402,39 млрд дол. США у 2023 році, показники компанії Apple становили 383,28 млрд дол. США, показники компанії Microsoft становили 419,97 млрд дол. США.

Світовий ринок високотехнологічної продукції демонструє динамічний розвиток, зумовлений стрімким впровадженням інноваційних технологій. Підприємства, що працюють у цьому секторі, активно застосовують сучасні рішення, такі як штучний інтелект, автоматизація та великі дані, що дозволяє підвищувати продуктивність і якість продукції. Водночас конкуренція на цьому ринку зростає, змушуючи компанії постійно вдосконалювати свої стратегії, зокрема інвестувати у дослідження і розробки для збереження конкурентних переваг.

Інтернаціоналізація діяльності є однією з ключових тенденцій високотехнологічного ринку.

Таблиця 1

Соціальні технології інноваційного компетентнісного управління компаній високотехнологічної сфери

Компанія	Соціальні технології	Приклад	Рушійні компетенції
Google відкрита колаборація:	соціальні медіа	Google Plus – проект соціальної мережі	здатність формувати партнерські відносини зі споживачами
	створення коворкінгового простору з використанням елементів краудсорсингу	Googleplex – кампус у Маунтінв'ю (наприклад, тут проводиться саміт «Top Contributors Summit»)	здатність формувати команду і створювати умови для генерування нових ідей, обміну інформацією та ін.
Apple	краудсорсинг і краудфандінг	Apple WorldWide Developers Conference	здатність створювати умови для генерування нових ідей і збору засобів для їх реалізації
Microsoft відкрита колаборація:	створення коворкінгового простору, використання краудсорсингу і краудфандінгу	Microsoft Ventures – центр підтримки стартапів	здатність знаходити талановитих ІТ-фахівців для створення інноваційних технологій та ін.

Джерело: [2]

Таблиця 2

Показники діяльності провідних компаній світу у сфері високотехнологічних та інформаційних новацій

Організація/ Рейтинг/рік	Показники діяльності компанії	Інформація про провідні компанії сфери ІКТ					
		Google		Apple		Microsoft	
		Показник	Місце в рейтингу	Показник	Місце в рейтингу	Показник	Місце в рейтингу
Financial Times/ FT Global 500/ 2024	Ринкова капіталізація, млрд. дол.	402,39	16	383,28	7	419,97	26
Inter Brand / Best Global Brands 2024	Вартість бренда, млрд. дол.	291,3	4	488,9	1	352,5	2

Джерело: [6; 8]

Підприємства розширюють свою присутність на міжнародних ринках, що дозволяє їм отримувати доступ до нових клієнтів і ресурсів. Цей процес супроводжується злиттями та поглинаннями, що сприяє консолідації ринку і укріпленню позицій найбільших гравців. Водночас зростає роль регуляторних вимог і стандартів, особливо у сфері кібербезпеки та захисту даних, що стає додатковим викликом для компаній.

Нарешті, сучасні тенденції вказують на зростаючу увагу до стійкого розвитку та екологічної відповідальності. Компанії впроваджують зелені технології та розробляють продукти, що сприяють зниженню вуглецевого сліду. Соціальні та екологічні аспекти стають невід'ємною частиною бізнес-стратегій, дозволяючи підприємствам не лише відповідати вимогам регуляторів, але й підвищувати свою привабливість для інвесторів і споживачів.

Висновки. Отже, сучасний світовий ринок високотехнологічної продукції розвивається під впливом кількох ключових тенденцій, серед яких особливу роль відіграє стрімке зростання цифрових технологій. Відкриття нових можливостей у сфері штучного інтелекту, автоматизації та великих даних дозволяє підприємствам значно підвищувати свою продуктивність і оперативність. Ці технології не лише полегшують виробничі процеси, а й створюють нові продукти та послуги, що змінюють саму природу ринку високих технологій, дозволяючи компаніям знаходити нові ніші для розвитку. Однією із найважливіших тенденцій є процес інтернаціоналізації бізнесу, який дає змогу міжнародним підприємствам розширювати свою присутність на глобальних ринках. Завдяки цьому вони отримують доступ до нових

споживачів, ресурсів і можливостей для інвестицій. Це не лише збільшує масштаб бізнесу, а й дозволяє компаніям адаптуватися до різних економічних і регуляторних умов, що забезпечує стабільність у довгостроковій перспективі. Проте цей процес супроводжується збільшенням конкуренції, що ставить перед підприємствами нові виклики, пов'язані з необхідністю постійно удосконалювати свої стратегії та бізнес-моделі. Ще однією важливою тенденцією є орієнтація на стійкий розвиток і екологічну відповідальність. Компанії високотехнологічної сфери все більше впроваджують екологічно чисті технології та інноваційні рішення, які дозволяють зменшити вплив на навколишнє середовище. Стійкість бізнесу, відповідальність перед суспільством і навколишнім середовищем стають невід'ємними складовими стратегії компаній, оскільки це не тільки відповідає вимогам регуляторів, але й задовольняє потреби сучасних споживачів, для яких екологічні та соціальні фактори стають важливими при виборі товарів і послуг. Незважаючи на численні виклики, які виникають через високий рівень конкуренції, кіберзагрози та складні регуляторні вимоги, підприємства на світовому ринку високотехнологічної продукції мають широкі можливості для зростання та зміцнення своїх позицій. Важливими факторами успіху стають ефективне використання інновацій, здатність адаптуватися до змінюваних умов та активна співпраця з іншими учасниками ринку. Тільки ті компанії, які зможуть знайти баланс між технологічними досягненнями, бізнес-стратегією та соціальною відповідальністю, матимуть можливість не тільки вижити, але й досягти лідерства в цьому динамічному і конкурентному секторі.

Список використаних джерел:

- Єрмак С. О. Генезис та сучасні тенденції розвитку теорії інновацій. *Вісник ДонНУЕТ*. 2016. Спец. випуск № 1(65). С. 89–101.
- Кораблінова І. А. Міжнародні корпорації телекомунікацій. URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=zqzNSM0AAAAJ&hl=ru> (дата звернення: 14.11.2024).
- Коваленко Л. П. Науково-технологічна діяльність: факти. *Правові студії*. 2022. № 4. С. 10–13.
- Світова економіка: навч. посіб. За заг. ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, Н. С. Логвінової. Київ: ЦУЛ. 2010. 328 с.
- Шостак Л. В. Інноваційні моделі розвитку країн світу. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/48c6296e-a06c-4875-8880-bf6e6e12685d/content> (дата звернення: 17.11.2024).
- Fortune Global 500. URL: <https://fortune.com/ranking/global500/> (дата звернення: 17.11.2024).
- Ricardo. Principles of Political Economy, 3rd ed., London, 2001. p. 479.
- Best Global Brands 2024. URL: <https://interbrand.com/best-brands/> (дата звернення: 17.11.2024).

References:

- Yermak S. O. (2016). Henezys ta suchasni tendentsii rozvytku teorii innovatsii [The Genesis and Contemporary Trends in the Development of Innovation Theory]. *Bulletin DonNUET*. Special. issue 1(65). P. 89–101.
- Khorablova I. A. Mizhnarodni korporatsiyi telekomunikatsiy [International Telecommunications Corporations]. Available at: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=zqzNSM0AAAAJ&hl=ru> (accessed: 14.11.2024).
- Kovalenko L. P. (2022). Naukovo-tekhnolohichna diyalnist [Scientific and Technological Activity]. *Facts. Legal Studies*. No. 4. Pp. 10–13.
- Svitova ekonomika: navch. posib. Yu. G. Kozak, V. V. Kovalevsky, N. S. Logvinova. Kyiv: TsUL. 2010. 328 p.
- Shostak L. V. Innovatsiini modeli rozvytku krain svitu [Innovative Models of Development of the World's Countries]. Available at: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/48c6296e-a06c-4875-8880-bf6e6e12685d/content> (accessed: 17.11.2024).

6. Fortune Global 500. Available at: <https://fortune.com/ranking/global500/> (accessed: 17.11.2024).
7. Ricardo. Principles of Political Economy. 3rd ed. London. 2001. p. 479.
8. Best Global Brands 2024. Available at: <https://interbrand.com/best-brands/> (accessed: 17.11.2024).

TRENDS IN THE ACTIVITIES OF INTERNATIONAL ENTERPRISES IN THE GLOBAL HIGH-TECH PRODUCT MARKET

Summary. The article analyzes key trends in the activities of international enterprises operating in the global high-tech product market. High-tech products encompass goods and services developed based on advanced scientific research and modern technologies. This market spans various industries, including information technology, biotechnology, aerospace, robotics, green energy, nanotechnology, and more. With the continuous implementation of innovative solutions, enterprises in this sector face both unique opportunities and challenges. The impact of innovative and digital technologies on the industry's development is examined, focusing on the role of artificial intelligence, big data, and automation. Business internationalization processes, increasing competition, environmental responsibility, and sustainable development are highlighted. Particular attention is paid to regulatory challenges and cybersecurity issues. The study emphasizes the necessity of continuous investment in research and development to maintain competitiveness. It concludes that effective use of innovations, adaptation to new conditions, and active collaboration with other market participants are crucial for success in the high-tech sector. As the high-tech market evolves, competition intensifies. New players, including startups, rapidly implement innovative ideas, often competing with large corporations. This process drives technological progress but requires enterprises to continuously invest in research and development to remain competitive. Additionally, the market is witnessing an increase in mergers and acquisitions, enabling companies to strengthen their positions, consolidate technological resources, and expand their customer base. Modern enterprises in the high-tech sector are increasingly aligning with the principles of sustainable development. Environmental responsibility and social considerations are becoming essential components of business strategies. The findings underline the importance of enterprise adaptability in the rapidly changing global market environment.

Keywords: high-tech products, high-tech goods, innovations, innovative economy, industrial innovations, high-tech sector development.